

FINANSINSPEKTIONEN

Bankbarometer

14 SEPTEMBER 2018

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
OM BANKBAROMETERN	4
Rapportens omfattning och disposition	4
DEN SVENSKA BANKMARKNADEN	6
Bankernas utlåning till allmänheten	6
Utveckling av utlåning i Sverige	6
Utländska banker i Sverige	6
Bankernas finansiering	7
Bankernas lönsamhet	7
STORBANKER	9
RETAILBANKER	11
SPARBANKER	12
KONSUMENTKREDITFÖRETAG	13
VÄRDEPAPPERSBANKER	14
LEASINGBOLAG	15

Sammanfattning

De svenska bankerna har sammantaget en stabil lönsamhetsnivå. Andelen problemlån är fortsatt låg, samtidigt som utlåningen ökar i alla segment.

Storbankernas marknadsandel är drygt 73 procent av utlåningen i Sverige, vilket är en fortsatt minskning. Utländska bankers dotterbolag och filialer står för cirka 7 procent av utlåningen i Sverige. Av bankutlåningen i Sverige utgörs nästan hälften, cirka 3 300 miljarder kronor, av bolån. Sedan 2014 har utlåningen till allmänheten ökat i alla segment, speciellt konsumtionskrediter.

Avkastningen på eget kapital för det svenska banksystemet totalt har de senaste åren varierat mellan 12 och 14 procent. Senaste halvåret låg avkastningen på 13 procent. De svenska bankerna har, om man jämför med banker i Europa, lägre kostnader i förhållande till intäkter.

Nivån på problemlån i relation till total utlåning ligger strax över 1,3 procent. Det är en ökning jämfört med nivån under de senaste åren, vilket beror på högre nivåer för konsumentkreditföretagen.

Kategorin utländska banker kommer att öka kraftigt i Sverige efter att Nordea den 1 oktober 2018 flyttar moderbolaget från Sverige till Finland. Efter flytten kommer cirka 1 500 miljarder kronor, eller motsvarande drygt 20 procent av utlåningen till allmänheten, att utgöras av utländska banker med verksamhet i Sverige.

Om Bankbarometern

Bankbarometern ger en övergripande beskrivning av utvecklingen i de svenska kreditinstituten, baserat på läget vid det senaste halvårsskiftet.

Finansinspektionen (FI) ger i Bankbarometern en översiktlig beskrivning av utvecklingen för de cirka 120 banker, kreditmarknadsföretag och övriga kreditinstitut¹ som FI har tillsyn över.

RAPPORTENS OMFATTNING OCH DISPOSITION

Bankbarometern beskriver det svenska banksystemet, men det bör poängteras att i synnerhet de fyra storbankerna har omfattande verksamhet även utanför Sverige. En annan avgränsning är att utländska banker med verksamhet i Sverige i dagsläget inte ingår i rapporten förutom i avsnittet Den svenska bankmarknaden. Bankbarometern utgår ifrån den konsoliderade gruppnivån för de banker som ingår i en så kallad konsoliderad situation. Det betyder exempelvis att enskilda dotterbolag som står under FI:s tillsyn inte räknas separat utan ingår i den konsoliderade nivån. Dessutom är det värt att nämna att utlåningsverksamhet även bedrivs av finansiella företag som inte är kreditinstitut utan t ex fondbolag men dessa ingår inte i Bankbarometern.

Det förekommer i det svenska banksystemet flera olika typer av banker med sinsemellan relativt stora skillnader i affärsmodell och inriktning. För att åskådliggöra och bättre belysa dessa skillnader delar FI i Bankbarometern in bankerna i ett antal kategorier utifrån sina huvudsakliga verksamheter. Rapporten inleds med en översikt av struktur och utveckling på den svenska bankmarknaden. Därefter följer ett kortare avsnitt om de sex kategorierna av banker – storbanker, retailbanker, sparbanker, konsumentkreditföretag, värdepappersbanker respektive leasingbolag². Bankbarometern ges ut halvårsvis.

1 I denna rapport benämns banker, kreditmarknadsföretag och övriga kreditinstitut i huvudsak med samlingsnamnet ”banker”. Skillnaden är att i en bank ingår betalningsförmedling via generella betalningssystem, exempelvis RIX och Bankgirot. Informationen som ligger till grund för Bankbarometern utgörs av den löpande inrapportering som svenska finansiella företag under tillsyn är skyldiga att göra till FI. Inrapporteringen baseras på EU-reglering (Corep) och har startdatum första kvartalet 2014, vilket är basen för rapportens diagram. Utöver de 120 företagen under FI:s tillsyn finns ett trettiotal filialer till utländska banker - t.ex. filialer till Danske Bank och DNB – som bedriver verksamhet i Sverige.

2 Kategorierna ”särskilda offentligt ägda kreditinstitut” resp. ”fakturafinansiering och förvärv av fordringar” ingår dock enbart i avsnittet om den svenska bankmarknaden.

TABELL 1 Kategorisering av företagen i Bankbarometern

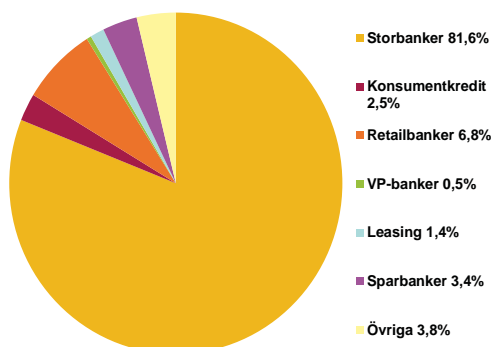
Kategori	Exempel på särdrag	Exempel på risker och sårbarheter*1	Ingående banker
Storbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Brett utbud av finansiella tjänster till hushåll och företag. Hög andel marknadsfinansiering. Hög grad av systemvikt, de utför många för samhället kritiska funktioner. 	<ul style="list-style-type: none"> Exponerade mot fastighetsmarknaden. Sårbarhet mot oförväntade störningar på sina finansieringsmarknader. 	Nordea, SEB, SHB och Swedbank.
Retailbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån med säkerhet. Intäkterna drivs av räntenetto. Finansierar sig genom inlåning från allmänheten och marknadsfinansiering. 	<ul style="list-style-type: none"> Exponerade mot bostads- och fastighetsmarknaden. Koncentrationer i tillgångar och intäktskällor. 	Skandiabanken, SBAB Bank, Länsförsäkringar Bank och Landshypotek Bank.
Sparbanker (59 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Har som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och näringslivet. Erbjuder traditionella banktjänster inom ett givet geografiskt område. Intäkterna drivs av räntenetto. 	<ul style="list-style-type: none"> Sårbarhet mot en negativ ekonomisk utveckling i sitt geografiska område. Saknar kapitalstarka ägare eftersom sparbanker kontrolleras av stiftelser. 	De 5 största är Sparbanken Skåne, Sparbanken Nord, Sparbanken Sjuhärad, Varbergs Sparbank och Sörmlands Sparbank.
Konsumentkreditföretag (14 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamhet inriktad mot lån utan säkerhet och olika slags betaltjänster. Flera banker inom denna kategori har inriktning mot Fintech. Många av instituten är webbaserade. 	<ul style="list-style-type: none"> Sårbarhet mot en negativ konjunkturutveckling och sämre återbetalningsförmåga hos kunder. 	Aros Kapital, Collector, ICA Banken, Ikano Bank, Marginalen, MedMera Bank, Nordax, Resurs Bank, Seven-Day Finans, Svea Ekonomi, TF Bank, Klarna, Qliro, Forex.
Värdepappersbanker (4 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Tillhandahåller finansiella tjänster som exempelvis värdepappershandel åt privatpersoner eller företag samt fond- och kapitalförvaltning. Intäkterna drivs av provisionsnetto. De flesta av bankerna är webbaserade. 	<ul style="list-style-type: none"> Koncentration i intäktskällor. Sårbarhet mot förändringar i värdepappersmarknader. 	Avanza, Carnegie Investment Bank, Erik Penser och Nordnet.
Leasingbolag (10 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Kärnverksamheten har fokus mot produkt och säljfinansiering. Majoriteten av dessa banker är dotterbolag till stora icke-finansiella koncerner. Erbjuder koncernens kunder finansiering, vid köp av deras produkter, exempelvis bilar eller andra kapitalvaror. 	<ul style="list-style-type: none"> Sårbarhet mot utvecklingen inom den icke-finansiella verksamheten inom övriga koncernen. 	BMW Financial Services, Lantmännen Finans, OK-Q8 Bank, Volvofinans bank, Scania Finans, De Lage Landen Finans, Forso Nordic, Siemens Financial Services, Telia Finance, Toyota Material Handling Commercial Finance.
Särskilda offentligt ägda kreditinstitut (2 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Verksamhet har i syfte att tillhandahålla finansiering genom alternativa källor eller till bättre villkor än vad privata aktörer kan erbjuda. Statligt eller kommunalt ägda. Finansiering genom emittering av olika typer av skuldinstrument 	<ul style="list-style-type: none"> Sårbarhet mot motparts- och övriga marknadsrisker. 	Kommuninvest och Svensk exportkredit.
Fakturafinansiering och förvärv av fordringar (12 företag)	<ul style="list-style-type: none"> Utgör en liten del av banksystemet. Banker som erbjuder fakturabelåning & fakturaköp samt banker vars verksamhet kännetecknas av förvärv av fordringar och indrivning av nödlidande lån. 	<ul style="list-style-type: none"> Risk för felaktiga prognoser för indrivning av förvärvade fordringar vilket kan leda till felaktiga värderingar. 	BlueStep, Hoist, AK Nordic, JAK Medlemsbank, Ekobanken Medlemsbank med flera.

Tabellen ger exempel på risker och sårbarheter som kan förknippas med respektive kategori av banker. Detta innebär alltså inte att samtliga enskilda banker inom en kategori nödvändigtvis är särskilt exponerade mot just dessa risker och sårbarheter.

Den svenska bankmarknaden

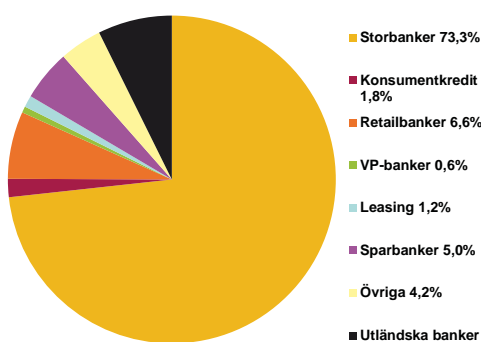
De svenska bankerna har sammantaget en relativt hög lönsamhet, med en nivå på avkastning på eget kapital som varit stabil under de senaste åren. Andelen problemlån och kreditförluster är fortsatt låg, samtidigt som utlåningen ökar i alla segment.

Diagram 1: Andel av svenska bankers totala utlåning på grupp nivå oavsett land
Procent

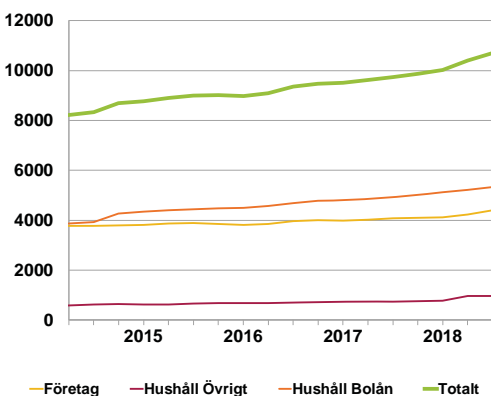
Källa: FI.
Anm. Övriga inkluderar även SEK och Kommuninvest.

Diagram 2: Andel av utlåningen i Sverige, inklusive utländska banker
Procent

Källa: FI.
Anm. Övriga inkluderar även statliga och kommunala kreditinstitut.

Diagram 3: Svenska bankers utlåning på grupp nivå
Miljarder kronor

Källa: FI.
Anm. Avser utlåning både i och utanför Sverige.

Huvuddelen av de svenska bankernas utlåning sker till hushåll och företag i Sverige. Sammantaget har de fyra storbankerna en hög marknadsandel, men deras dominans har avtagit de senaste åren. Storbankerna bedriver även omfattande bankverksamhet utanför Sverige och i diagram 1 visas hur de svenska bankernas totala utlåning, i Sverige och utomlands, fördelar sig mellan olika kategorier av banker. I diagram 2 visas istället de olika kategoriernas andelar av utlåningen i Sverige. Storbankernas andel av de svenska bankernas samlade utlåning är nästan 82 procent om verksamheterna utanför Sverige inkluderas, medan deras marknadsandel är drygt 73 procent om man enbart beaktar utlåningen i Sverige. Utländska bankers dotterbolag och filialer står för cirka 7 procent av utlåningen i Sverige.

BANKERNAS UTLÅNING TILL ALLMÄNHETEN

Utlåning till allmänheten består av lån till hushåll, icke-finansiella företag och offentlig sektor. De svenska bankerna har en sammanlagd utlåning på 10 700 miljarder kronor, varav 7 200 miljarder, motsvarande 67 procent, är utlåning i Sverige. Ökningstakten för de svenska bankernas totala utlåning uppgick till 10 procent i årstakt vid senaste halvårsskiftet vilket är något högre än 2017 års ökningstakt på 4 procent. Mätt i kronor ökade utlåningen i de svenska bankernas verksamhet utanför Sverige med 19 procent, vilket är en klart högre takt än tillväxten i deras utlåning i Sverige på 5 procent. Skillnaden i den underliggande ökningstakten är dock mindre då ökningstakten under första halvåret 2018 förstärks av försvagningen av den svenska kronan.

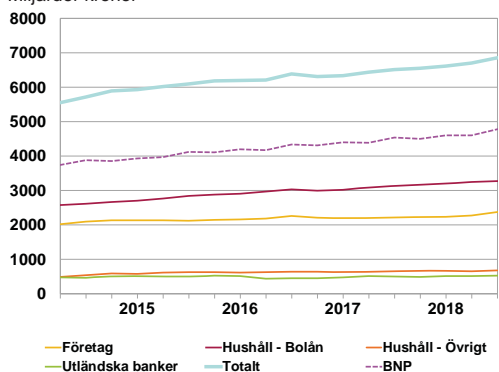
UTVECKLING AV UTLÅNING I SVERIGE

Av bankutlåningen i Sverige utgörs nästan hälften, cirka 3 300 miljarder kronor, av bolån. Andra former av utlåning till hushåll, i huvudsak olika slags konsumtionskrediter, är 700 miljarder kronor. Bankernas utlåning till företag är mindre än deras utlåning till hushåll, totalt 2 400 miljarder kronor lånas ut till icke-finansiella företag (inklusive offentlig sektor). Av utlåningen i Sverige kommer drygt 500 miljarder kronor från utländska banker (diagram 4).

Jämfört med den allmänna ekonomiska utvecklingen har bankernas utlåning vuxit i en snabbare takt under de senaste åren. Av diagram 5 framgår att det framförallt är utlåning till hushåll i form av konsumtionskrediter, som haft en snabb ökningstakt, medan bolånen och företagsutlåningen vuxit i ungefär samma takt.

Diagram 4: Utlåning i Sverige

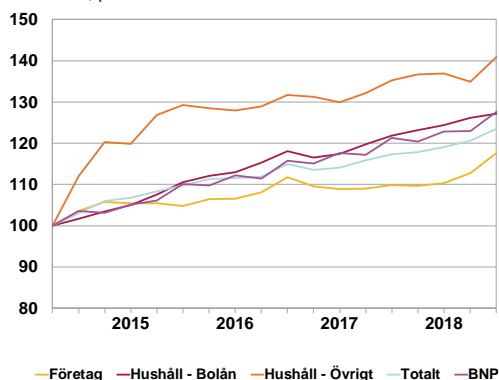
Miljarder kronor

Källa: FI.

Diagram 5: Indexerad utveckling av utlåning och BNP i Sverige

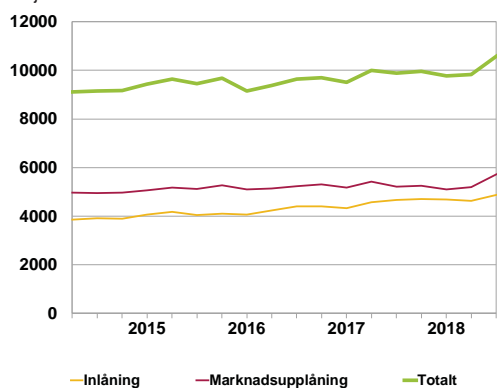
Indexerat, procent

Källa: FI.

Diagram 6: Sammansättning av bankernas finansiering i form av inlåning och marknadsupplåning

Miljarder kronor

Källa: FI.

Anm. Här räknas gruppens inlåning in, oavsett geografisk kreditinstitut.

UTLÄNDSKA BANKER I SVERIGE

Danske Bank och DNB är två stora utländska bankkoncerner som idag bedriver bankverksamhet i Sverige i form av filialer och dotterbolag. Kategorin utländska banker kommer att öka kraftigt i Sverige efter att Nordea den 1 oktober 2018 flyttar moderbolaget från Sverige till Finland. Banken kommer där efter att bedriva den svenska bankverksamheten genom filial och dotterbolag i Sverige, likt Danske Bank och DNB. Omfattningen av Nordeas verksamhet i Sverige kommer inte att ändras som en direkt följd av flytten. Däremot kommer fördelningen mellan de utländska banker som bedriver verksamhet i Sverige och de svenska bankernas utlåning i Sverige alltså att förändras. Efter flytten kommer cirka 1 500 miljarder kronor, eller motsvarande drygt 20 procent av utlåningen till allmänheten, att utgöras av utländska banker med verksamhet i Sverige. Utländska bankers utlåning på svenska marknaden ingår i diagram 2 som visar utlåningen i Sverige men utgör ingen egen kategori i denna rapport.

BANKERNAS FINANSIERING

Bankernas utlåning finansieras i huvudsak av inlåning från allmänheten och marknadsfinansiering i form av obligationslån. Diagram 6 visar utvecklingen av de svenska bankernas totala finansieringskällor (förutom eget kapital), som uppgår till cirka 10 500 miljarder kronor. Drygt 46 procent, eller 4 800 miljarder kronor, utgörs av olika slags inlåning från allmänheten. Marknadsfinansiering i form av obligationslån som bankerna emitterat står för knappt 54 procent (cirka 5 700 miljarder kronor). Vid det senaste halvårsskiftet var ökningen i årstakt på inlåningen från allmänheten 5 procent och marknadsfinansiering hade ökat med 10 procent jämfört med föregående år. Den stora ökningen under första halvåret 2018 förklaras till stor del av valutaeffekter och svenska kronans försvagning.

Bankernas utlåning i form av svenska bolån finansieras till 69 procent av säkerställda obligationer och den utestående volymen av dessa uppgår totalt till över 2 200 miljarder kronor. Andelen av utestående svenska bolån som finansieras med säkerställda obligationer har dock fallit under de senaste åren från nivån 73 procent år 2014. Det beror delvis på att banker som inte emitterar säkerställda obligationer har ökat sin marknadsandel på den svenska bolånemarknaden. Under 2018 finns det 10 institut med tillstånd att ge ut svenska säkerställda obligationer.

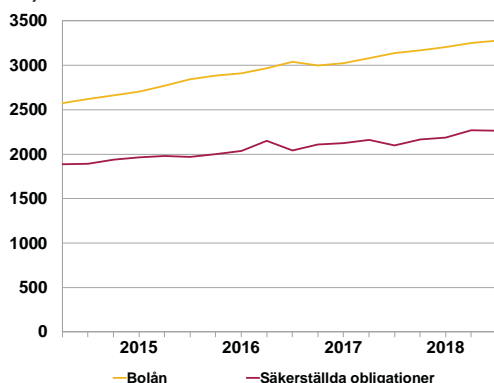
BANKERNAS LÖNSAMHET

Avkastningen på eget kapital ligger på en relativt stabil nivå för det svenska banksystemet totalt och har de senaste åren varierat mellan 12 och 14 procent. Senaste halvåret låg avkastningen på 13 procent (se diagram 8), beräknat som viktat genomsnitt.

Det finns flera viktiga faktorer som påverkar bankernas lönsamhet. En sådan är kostnadsnivån och genomsnittet för den svenska bankmarknadens kostnad-intäktskvot ligger på cirka 45 procent. Detta nyckeltal visar totala rörelsekostnader –

Diagram 7: Utveckling av säkerställda obligationer och bolån

Miljarder kronor

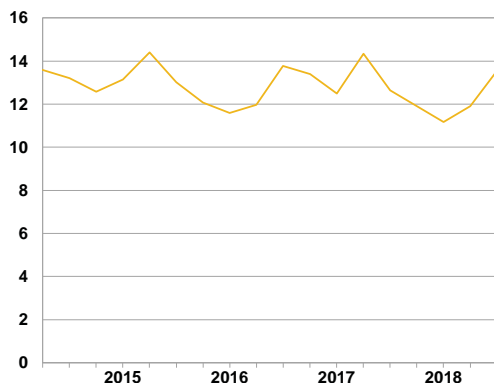

Källa: FI.

Anm. Bolån inkluderar samtliga banker i Sverige.

Diagram 8: Genomsnittlig avkastning på eget kapital

Procent

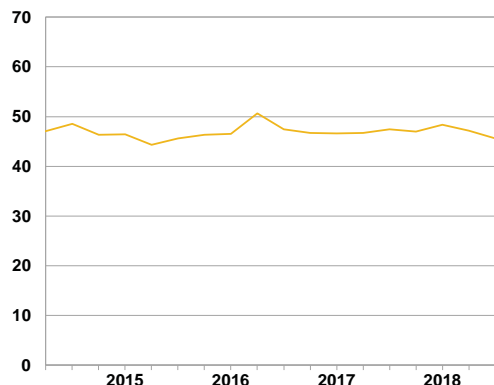

Källa: FI.

Anm. Viktade värden både inom och mellan respektive kategori.

Diagram 9: Genomsnittlig K/I-kvot

Procent

Källa: FI.

Anm. Viktade värden både inom och mellan respektive kategori.

inklusive t.ex. personal-, it- och administrationskostnader – i relation till bankernas samlade intäkter (se diagram 9).

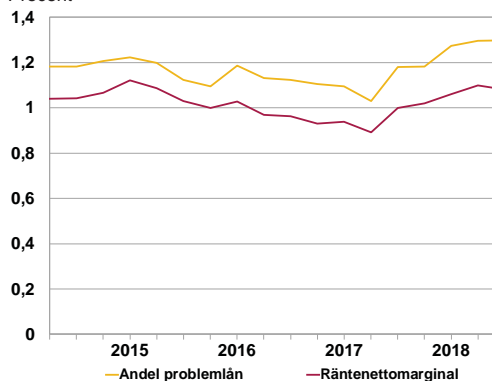
En annan viktig faktor för lönsamheten är nivån på kreditförlusterna. Ett mått på kreditkvaliteten är storleken på bankernas problemlån. Som framgår av diagram 10 ligger nivån för problemlån i relation till total utlåning på strax över 1,3 procent. Det är en tydlig ökning jämfört med nivån under de senaste åren, vilket beror på ökande nivåer för konsumentkreditföretagen.

Majoriteten av de svenska bankernas viktigaste intäktskälla är räntenettet. Ofta finns en koppling mellan att kreditrisken och räntemarginalen – högre risk (t.ex. konsumtionskrediter) har en högre marginal än lägre risk (t.ex. bolån). Men räntenettomarginalen³ förklaras också av andra faktorer, exempelvis konkurrensförhållanden. För de svenska bankerna ligger räntenettomarginalen på en stabil nivå runt 1,1 procent (se diagram 10).

Nedan beskrivs hur affärsvolym, lönsamhet och kreditkvalitet utvecklas i respektive bankkategori.

Diagram 10: Genomsnittliga problemlån och räntenettomarginal

Procent

Källa: FI.

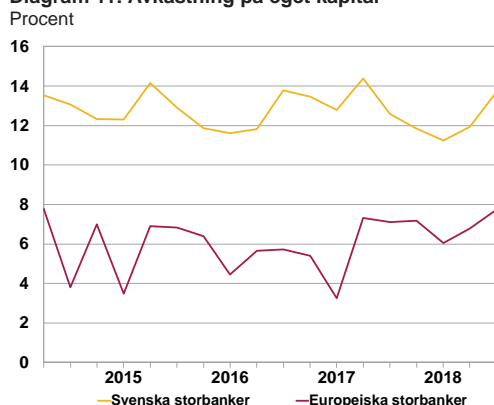
Anm. Viktade värden både inom och mellan respektive kategori.

³ Räntenettomarginalen har beräknats som räntenettet i relation till den totala utlåningen till allmänheten.

Storbanker

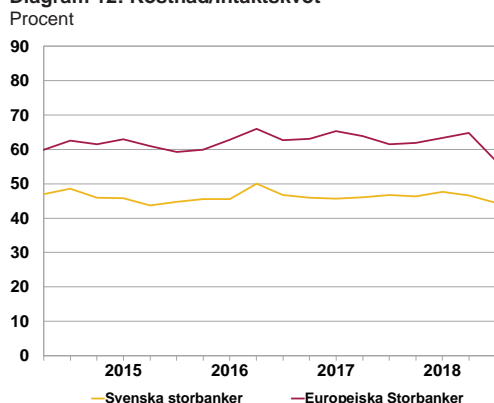
Storbankerna utgörs i denna rapport av Nordea, SEB, SHB och Swedbank. De står i dagsläget totalt för 73 procent av utlåningen till den svenska allmänheten, men andelen har minskat gradvis under de senaste åren. Lönsamheten är fortsatt relativt stabil, och på en högre nivå än genomsnittet för storbanker i EU.

Diagram 11: Avkastning på eget kapital

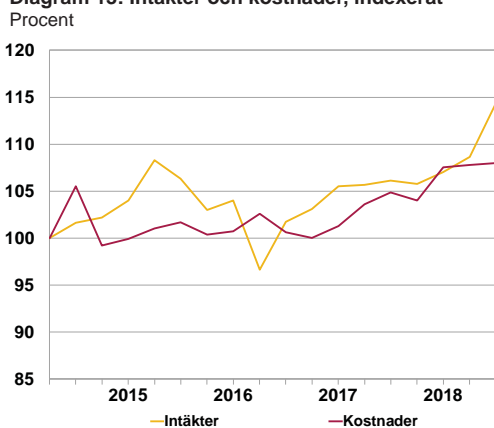
Källa: FI.
Anm. Viktade värden.

Diagram 12: Kostnad/Intäktskvot

Källa: FI.
Anm. Viktade värden.

Diagram 13: Intäkter och kostnader, indexerat

Källa: FI.

Den genomsnittliga avkastningen på eget kapital har för kategorin storbanker legat relativt stabil på mellan 12 och 14 procent under varje kvartal de senaste fyra åren. Under det senaste kvartalet var den höga lönsamheten däremot delvis en effekt av att storbankerna redovisade realisationsvinster från försäljningen av sina ägarandelar i kreditupplysningsföretaget UC. Avkastningsnivån är väsentligt högre än för genomsnittet för andra storbanker⁴ i EU med en nivå på mellan 4 och 8 procent. (diagram 11).

Storbankernas största intäktskälla är räntenettet. Andel räntenetto i relation till totala intäkter har varit relativt oförändrad under de senaste åren och ligger i dagsläget på 58 procent.

En viktig förklaring till den högre lönsamheten för svenska storbanker är de relativt låga kostnaderna. Kostnad- intäktskvoten har under de senaste åren legat på mellan 45 och 50 procent (diagram 12). I en EU-banker har samma kvot i genomsnitt varit markant högre (mellan 57 och 65 procent) vilket ger stort utslag på lönsamheten. En anledning till den lägre kostnadsnivån för de svenska storbankerna är sannolikt en högre grad av digitalisering än genomsnittet bland EU:s banker, vilket möjliggjort ett allt mindre utbud av fysiska bankkontor och en lägre personaltäthet inom många funktioner.

De samlade intäkterna för de svenska storbankerna har de senaste fyra åren ökat med cirka 3 procent i årstakt medan motsvarande kostnadsökningstakt varit 1,7 procent (diagram 13).

Utvecklingen av storbankernas räntenettomarginal har varit relativt stabil under de senaste åren. Diagram 14 visar att den uppgår till cirka 1,4 procent sammantaget för de fyra storbankerna. Nivån är marginellt lägre än snittet för de andra storbankerna i EU, som ligger på runt 1,5 procent. Utlåningsvolymernas sammansättning skiljer sig åt mellan storbankerna i EU där de svenska bankerna i allmänhet har en högre andel bolån.

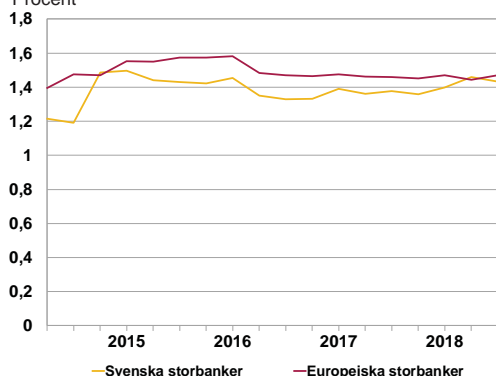
Under de senaste åren har storbankernas andel av utlåningen till allmänheten i Sverige minskat. I dagsläget uppgår den till 73 procent, jämfört med 77 procent år 2014. Inom bolån har marknadsandelen för storbankerna minskat en aning och inom företagsutlåning har den minskat med drygt 5 procentenheter. Det är kategorin Övrigt som har tagit de mesta av marknadsandelarna.

Storbankernas utlåning till allmänheten är geografiskt relativt diversifierad och består av lån till hushåll, icke-finansiella företag och offentlig sektor. För de svenska storbankerna uppgick

4 EBA's mått på de 50 största bankerna i EU

Diagram 14: Räntenettomarginal

Procent

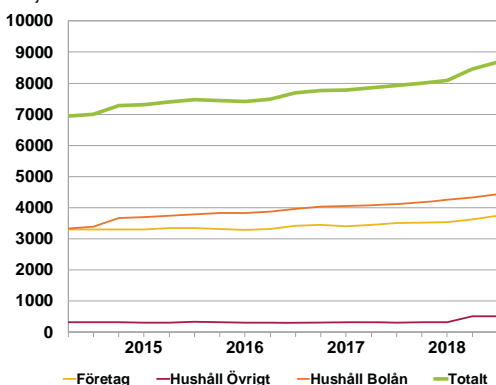

Källa: FI.

Anm. Viktade värden.

Diagram 15: Storbankernas totala utlåning till allmänheten

Miljarder kronor

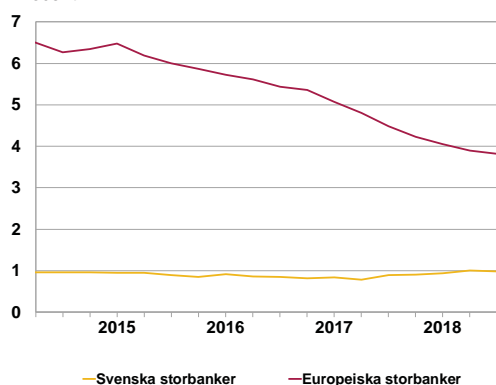

Källa: FI.

Anm. Gruppens utlåning.

Diagram 16: Andel problemlån

Procent

Källa: FI

Anm. Viktade värden.

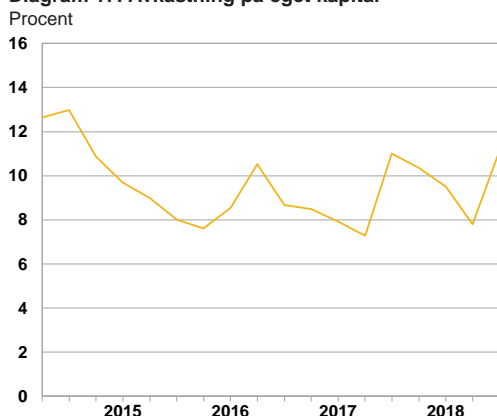
den totala utlåningen till allmänheten (oavsett land) till cirka 8 600 miljarder kronor, varav cirka hälften, 4 400 miljarder kronor, utgörs av bolån, 500 miljarder kronor i form av annan utlåning till hushåll, samt cirka 3 700 miljarder kronor till icke-finansiella företag (och offentlig sektor) (diagram 15) där den största ökningen av utlåning är till storbankernas verksamhet utanför Sverige. För de fyra svenska storbankerna sammantaget, utgjorde Sverige 60 procent av utlåningen vid senaste halvårsskiftet. Det segment som vuxit snabbast är utlåning till företag med 5 procent, bolån har vuxit med cirka 2,5 procent under det senaste årsskiftet. Valutaeffekter ligger bakom den stora ökningen av utländsk utlåning under 2018.

En annan viktig faktor bakom den högre lönsamheten för storbankerna i Sverige, jämfört med genomsnittet i resten av EU, är att storbankerna redovisat väldigt låga kreditförluster. I diagram 16 framgår att andelen problemlån legat stabil på ungefär 1 procent. Motsvarande andel för de andra storbankerna i EU är fortfarande mycket högre, på cirka 4 procent i dagsläget, trots att kreditkvaliteten har förbättrats kraftigt under de senaste åren.

Retailbanker

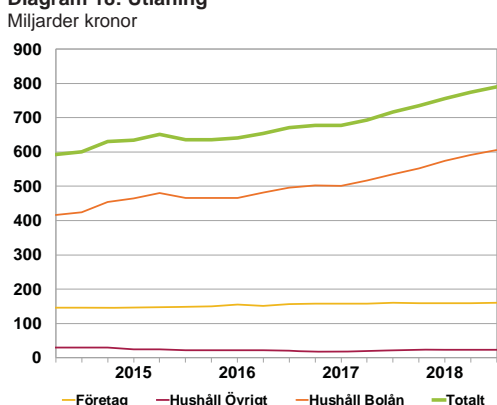
De fyra retailbankerna har sammantaget höga tillväxttal inom bolån, vilket dominerar deras utlåning. En större andel bolån är en förklaring till en låg andel problemlån. Avkastningen på eget kapital är för retailbankerna som kategori stabilt runt 10 procent.

Diagram 17: Avkastning på eget kapital

Källa: FI.

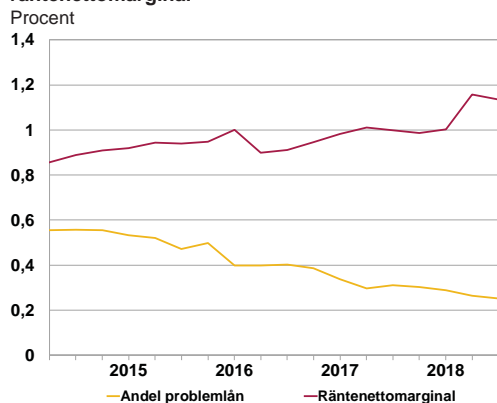
Diagram 18: Utlåning

Källa: FI.

Anm. Viktade värden.

Diagram 19: Andel problemlån/
räntenettomarginal

Källa: FI.

I den här rapporten består retailbankerna av Landshypotek Bank, Länsförsäkringar Bank, SBAB Bank och Skandiabanken som i huvudsak är verksamma i Sverige. De har i olika grad en diversifierad affärsmodell, men gemensamt är inriktningen mot utlåning till hushåll samt till mindre och medelstora företag.

Lönsamheten har varit relativt stabil de senaste åren och avkastningen på eget kapital har sammantaget varierat mellan 8 och 12 procent de senaste fyra åren. Det senaste kvartalet uppgick nivån till 11 procent (diagram 17).

Sett över de senaste fyra åren har intjäningsmodellen för retailbankerna som helhet ändrats ganska kraftigt. Räntenettointjäningen är numera helt dominerande, och har ökat sin andel av de totala intäkterna från 59 till 83 procent. Kostnads-intäktskvoten ligger för retailbankerna totalt på cirka 48 procent, vilket är något högre än för storbankerna.

För retailbankerna har den höga utlåningstillväxten under de senaste åren helt utgjorts av bolån. Dessa har ökat med 8 procent i årstakt, vilket är högre än storbankernas 6 procent, sett över de senaste fyra åren, och utgör nu hela 75 procent av retailbankernas totala utlåning. Sammantaget har retailbankerna en marknadsandel på bolånemarknaden på drygt 17 procent av utestående lånestock (diagram 18). Inom företagsutlåning har andelen fallit med cirka 7 procentenheter, med en volym som varit oförändrad de senaste kvartalen på cirka 180 miljarder kronor.

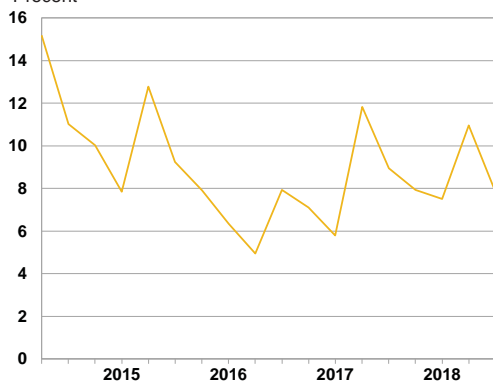
Kreditkvaliteten har stadigt förbättrats för retailbankerna, vilket delvis är en effekt av den större andelen bolån. Andelen problemlån har halverats jämfört med nivån 2014 (diagram 19). Det innebär att retailbankerna har den lägsta andelen problemlån av alla kategorier. Räntenettomarginalen är stigande och nu på cirka 1,1 procent, vilket dock är lägre än för storbankerna och sparbankerna.

Sparbanker

Affärsvolymerna för de 59 sparbankerna fortsätter att öka, särskilt inom bolån. Som helhet har kategorin ökat sin andel av den svenska bankmarknaden till fem procent. Lönsamheten är relativt stabil, men på en lägre nivå än för bankmarknaden totalt.

Diagram 20: Avkastning på eget kapital

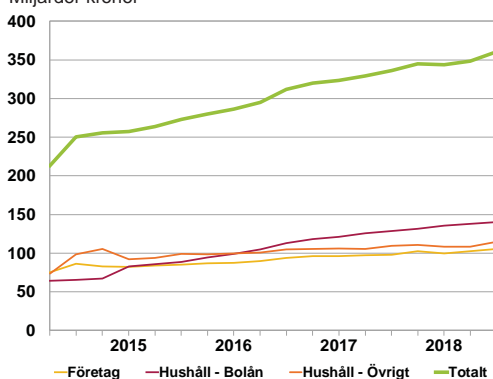
Procent

Källa: FI.

Diagram 21: Utlåning

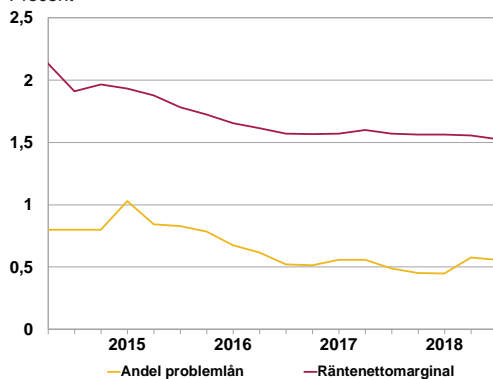
Miljarder kronor

Källa: FI.

Diagram 22: Andel problemlån / Räntenettomarginal

Procent

Källa: FI.

Kategorin sparbanker består av 59 banker, som sinsemellan kan skilja sig mycket åt, men alla har samma organisationsform. Varje sparbank verkar inom ett specifikt geografiskt område och har som övergripande mål att främja den lokala ekonomin och det lokala näringslivet.

Lönsamheten har under en längre period varit lägre för sparbankerna än för bankmarknaden totalt. Mätt som avkastning på eget kapital nådde sparbankerna 8 procent vid senaste halvårsskiftet (diagram 20), vilket är i linje med nivån de senaste åren. Inom segmentet finns en stor spridning, 8 sparbanker ligger under 5 procents avkastning. Sparbankernas lönsamhet är ofta starkt kopplad till den ekonomiska utvecklingen i den egna hemmaregionen.

Sparbankernas affärsvolymerna har vuxit ganska snabbt under de senaste åren. Utlåningstillväxten har legat på nästan 10 procent i årstakt under de senaste fyra åren, vilket är en högre tillväxt än för marknaden i stort. Utlåning till hushåll är den dominerande delen av sparbankernas volymer, vilket är en skillnad mot storbankerna där företagsutlåning är nästan lika stort. Sparbankernas utlåning till hushåll uppgår i dagsläget till nästan 240 miljarder kronor (diagram 21).

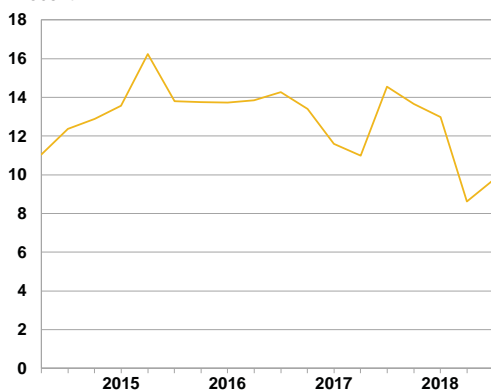
För sparbankerna, liksom för bankmarknaden i stort, har kreditkvaliteten fortsatt att förbättras under de senaste åren. Måttet problemlån som andel av total utlåning har legat stabilt på cirka 0,5 procent under de senaste kvartalen. (diagram 22). Utvecklingen av räntenettomarginalen följer samma mönster som de problemlån och föll fram till 2016 men har sedan dess legat stabilt på strax över 1,5 procent.

Konsumentkreditföretag

Den snabba tillväxten fortsätter för de 14 konsumentkreditföretagen. Sammantaget ligger ökningstakten i utlåningen till hushåll på cirka 20 procent per år. Lönsamheten har dock fallit för konsumentkreditföretagen som helhet.

Diagram 23: Avkastning på eget kapital

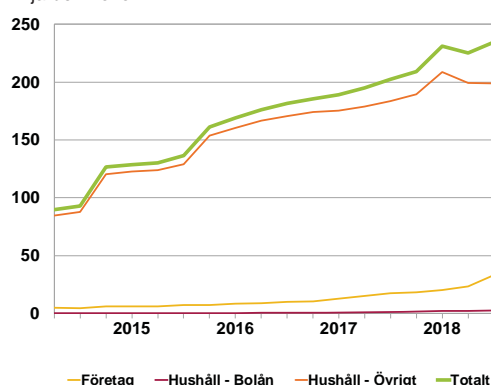
Procent

Källa: FI.

Diagram 24: Utlåning

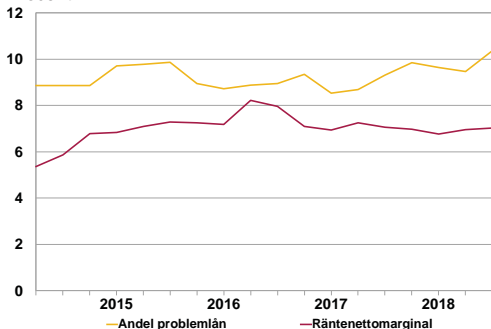
Miljarder kronor

Källa: FI.

Diagram 25: Andel problemlån / Räntenettomarginal

Procent

Källa: FI.

Konsumentkreditföretagens kärnverksamhet är lån utan säkerhet till hushållen. Dessa lån är i normalfallet under 200 000 kronor och med en löptid på under åtta år. Flera av konsumentkreditföretagen erbjuder också betaltjänster samt köper förfallna fordringar från andra företag.

Avkastningen på eget kapital låg för kategorin som helhet på ungefär 14 procent under 2016–2017 men har under 2018 fallit till 10 procent (diagram 23). Den nedåtgående trenden beror delvis på högre kostnader inom it, personal och regelefterlevnad i takt med att företagen vuxit. Kostnaderna uppgick senaste kvartalet till 60 procent av intäkterna.

Konsumentkreditföretagens utlåning till hushållen har vuxit med cirka 20 procent per år de senaste fyra åren (diagram 24). Framförallt har större konsumtionskrediter ökat som andel av nyutlåningen⁵.

Som kategori är konsumentkreditföretagen den kategori av företag på bankmarknaden som har den högsta räntenettomarginalen – den uppgick under det andra kvartalet 2018 till 6,6 procent. Skillnaderna mellan olika kundsegment är dock stora, vilket återspeglar skillnader i risknivå. Bland konsumentkreditföretagen finns också flera bolag med inkassoverksamhet som köper problemlån av andra företag.

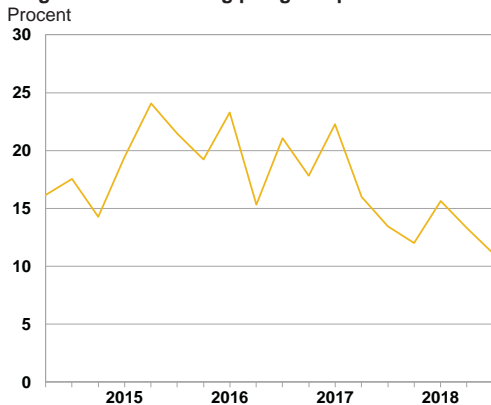
Den högre risknivån i utlåningen indikeras av en högre andel problemlån än för de andra kategorierna av banker (diagram 25). Under det andra kvartalet 2018 har andelen problemlån i konsumentkreditföretagen ökat lite och passerat 10 procent, vilket kan jämföras med andelen problemlån i den svenska banksektorn totalt sett som uppgår till cirka 1,3 procent.

⁵ <https://www.fi.se/sv/publicerat/rapporter/rapporter/2018/svenska-lan-till-konsumtion/>

Värdepappersbanker

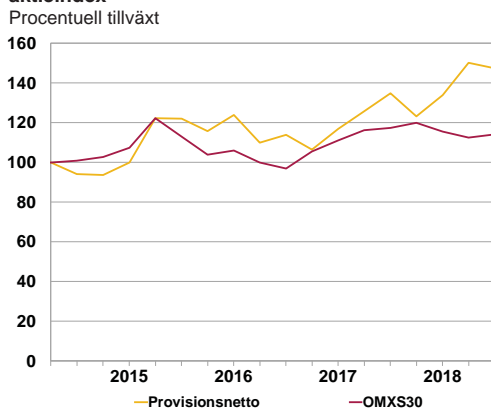
Trots en god tillväxt i provisionsnetto så har kategorin värdepappersbanker en lägre lönsamhet än under de senaste åren. Utlåningsvolymerna fortsätter att öka snabbt, men från låga nivåer.

Diagram 26: Avkastning på eget kapital

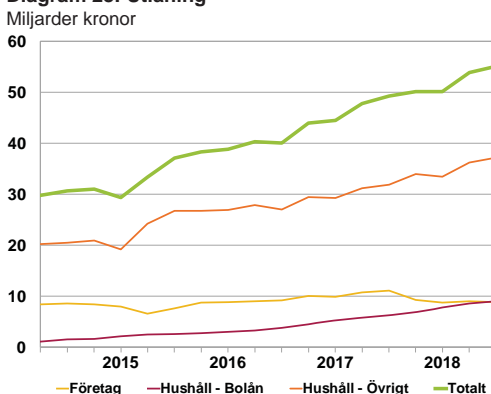
Källa: FI.

Diagram 27: Provisionsnetto och utveckling av aktieindex

Källa: FI.

Diagram 28: Utlåning

Källa: FI.

Värdepappersbankerna; Avanza, Carnegie Investment Bank, Erik Penser och Nordnet är inriktade mot handel med värdepapper samt fond- och kapitalförvaltning. Några av dessa banker fokuserar mer på institutionella kunder samt förmögenhetsförvaltning och personlig rådgivning, medan andra riktar sig till en bredare kundkrets med digitala plattformar för förmedling av många olika sparprodukter samt numera även bolån.

Avkastningen på eget kapital är ganska volatil för dessa bolag. Under andra kvartalet 2018 hade kategorin värdepappersbanker i genomsnitt en avkastning på eget kapital på knappt 11 procent (diagram 26), vilket är en lägre nivå än de senaste åren.

Värdepappersbankerna har en affärsmodell som är mer baserad på avgifter och därmed skiljer sig från de traditionella bankernas fokus på räntenetto och utlåning. Provisionsnetto är en viktig intäktskälla som står för över 80 procent av de totala intäkterna. Det samlade provisionsnettot har ökat med nästan 50 procent sedan 2014, vilket är nästan 10 procent i årstakt och snabbare än värdestegringen på börsen.⁶ (se diagram 27). En bidragande faktor har varit positiva nettoinflöden till fonder, vilket även varit fallet hittills under 2018.

Kostnaderna motsvarade 75 procent av värdepappersbankernas intäkter under det andra kvartalet 2018. It-kostnader av olika slag är ett stort inslag i dessa bankers kostnadsbas.

Värdepappersbankernas utlåning har vuxit snabbt de senaste åren. Den är i huvudsak kopplad till värdepappersdepåer, men bolån är som nämnts en gradvis viktigare produkt (diagram 28) där värdepappersbankerna kan agera som förmedlare. Som andel av den totala bankmarknaden är värdepappersbankernas andel av utlåningen fortfarande liten.

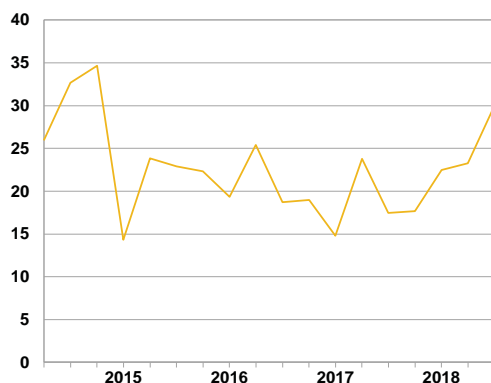
⁶ Exempelvis mätt enligt OMXS30 som är ett index över de trettio mest omsatta aktierna på Stockholmsbörsen

Leasingbolag

De tio leasingbolagen har i allmänhet hög lönsamhet och låga kreditförluster. Tillväxten i utlåningen fortsätter att vara hög, framförallt mot hushållen.

Diagram 29: Avkastning på eget kapital

Procent

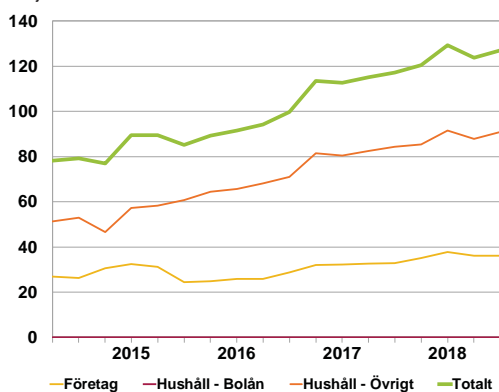
Källa: FI.

Leasingbolagen har en annorlunda affärsmodell i jämförelse med de traditionella kreditinstituten. Deras verksamhet syftar i normalfallet till att stödja försäljningen i en icke-finansiell företagskoncern genom att erbjuda produkt-, sälj-, och kundfinansiering. I många fall handlar det om koncerner inom bilindustrin. Eftersom leasingbolagen är nischade mot produkt- och säljfinansiering är de också typiskt sett mer konjunkturkänsliga än många andra typer av banker.

Avkastningen på eget kapital är i allmänhet hög för dessa bolag och låg senaste kvartalet på 30 procent totalt, vilket är högst av de olika kategorierna på bankmarknaden (diagram 29). Den cykliska affärsmodellen för leasingbolagen gör att de har gynnats av de senaste årens starka konjunkturläge. Dessutom är behovet av eget kapital relativt lågt, till följd av låga kreditrisker med hög grad av säkerheter.

Diagram 30: Utlåning

Miljarder kronor

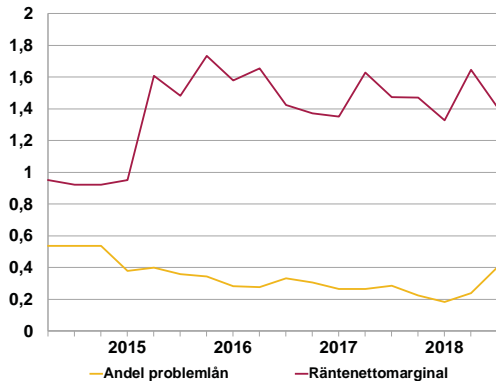
Källa: FI.

Utlåningen har vuxit relativt snabbt under de senaste åren. Den består till nästan två tredjedelar av utlåning till hushållen (diagram 30). Företagsutlåningen har varit oförändrad senaste året.

Överlag har leasingbolagen uppvisat hög kreditkvalitet de senaste åren. Andel problemlån i relation till total utlåning ligger lågt jämfört med de flesta andra affärsmodeller på bankmarknaden. Under 2017 bottnade andelen problemlån på under 0,2 procent (diagram 31). Senaste kvartalet låg nivån på 0,4 procent. En hög grad av säkerheter i kreditgivningen gör att kreditförluster för leasingbolagen normalt uppstår först i de fall kunden inte kan betala tillbaka sitt lån, samtidigt som återförsäljaren inte heller har betalningsförmåga och marknadsvärdet på objektet (säkerheten i lånet) understiger restskulden på leasingbolagets fordran.

Diagram 31: Andel problemlån / Räntenettomarginal

Procent

Källa: FI.

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress Brunnsgatan 3
Telefon 08-787 80 00
Fax 08-24 13 35
finansinspektionen@fi.se

www.fi.se